

I detta nummer:

- Ansvarsärenden
- Ansvarsfrågan
- Intervjun: Inger Löfvander, kvinna bakom handlingsplan
- Säkerhetsartikel: Kortare väntetider = bättre vård. Exempel från ett ÖNH-register

Ansvarsärenden

Visst kan det vara vanligt ryggskott men ...

En familjeläkare fälls för att han inte ordnade en fördjupad utredning med exempelvis skelettskintigrafi när en kvinna som tidigare haft bröstcancer drabbades av nydebuterade ryggsmärtor. Kvinnan visade sig ha metastaser i bäckenet och i kotkroppar (HSAN 489/03).

Den då 35-åriga kvinnan opererades 1998 för cancer i vänster bröst och behandlades med cytostatika. I maj 2002 nämnde hon för familjeläkaren att hon hade smärtor i ländryggen, och denne bedömde att smärtorna var muskulärt betingade. Undersökningen dokumenterades inte.

TVå månader senare tog kvinnan upp samma besvär med en vikarie för familjeläkaren. Röntgen av ländryggen visade inget av betydelse.

I mitten av september 2002 sökte kvinnan för illaluktande urin. Hon fick då behandling med Lexinor; urografi visade normalfynd.

I början av november 2002 berättade kvinnan åter för familjeläkaren om sina

smärtor i ryggen. Denne sjukskrev henne och avvaktade. Under jul och nyår tilltog smärtorna, och kvinnan sökte akut på ett lasarett. Utredningen visade förekomst av dottertumörer i bäckenet och i kotkroppar.

Kvinnan anmälde familjeläkaren. Hon hade bett om röntgen av ländryggen, men läkaren ansåg inte att det var nödvändigt, uppgav hon. Han hade kunnat bespara henne mycket lidande om han hade hjälpt henne redan i maj 2002.

»Muskulärt betingade besvär«

Ansvarsnämnden läste kvinnans journal och inhämtade yttrande från familjeläkaren, som uppgav att kvinnan och hennes familj var listade på mottagningen

sedan 1994 och att han visste att hon hade haft bröstcancer.

Kvinnan var på mottagningen i maj 2002 med sin dotter, som hade bekymmer. De diskuterade kvinnans ryggbesvär, och det framkom att hon jobbade med grönsakshantering. Detta jobb innebar tunga lyft. Familjeläkaren undersökte vid det tillfället kvinnans rygg och bedömde att ryggbesvären kunde vara muskulärt betingade.

Han hävdade att han inte skrev någon journalanteckning vid det besöket eftersom kvinnan tog upp besvären i samband med att hon kom med sin dotter. Eftersom han bedömde tillståndet som muskulärt betingat såg han inget behov av en röntgenundersökning. Han var

Ansvarsfrågan

Frågor till avdelningen kan ställas till tom.ahlgren@lakartidningen.se. De besvaras i samråd med bl a Läkarförbundets juridiska avdelning.

I *Läkartidningen* redovisas ofta fall där läkare blivit fällda av HSAN. De har fått en varning eller en erinran. Vad är skillnaden? Finns det något annat straff som HSAN kan ge läkare och i så fall vad?

Svar: Såväl erinran som varning är disciplinpåföljder med syfte att vara preventiva individuellt och allmänt. De kan tilldelas anställda inom sjukvården efter felhandlingar. Det innebär att man kan bli fälld även om patienten inte tar någon skada.

Varning är den allvarligare påföljden. Erinran blir det om felet inte är fullt så allvarligt eller om det finns något förmildrande inslag, till exempel »Disciplinpåföljden kan med hänsyn till att läkaren var oerfaren stanna vid en erinran«.

HSAN kan också trots att läkaren gjort fel nöja sig med en kritisk skrivning utan påföljd. Det sker när HSAN bedömer att felet är ringa eller ursäktligt.

Ursäktlighetskriteriet kan användas till exempel om läkaren anses ha bristande erfarenhet eller om

felet bedöms bero på att läkaren har följt sin kliniks rutiner.

Vid sidan av disciplinpåföljderna finns behörighetsinskränkningar, som är tänkta att skydda patienterna. De är delegitimering och prövotid. Dessutom finns begränsning av förskrivningsrätten av läkemedel.

Orsaken till delegitimering kan vara att läkaren genom grov oskicklighet visat sig uppenbart olämplig för sitt arbete. Men det kan också röra sig om att läkaren är sjuk, missbrukar droger eller dömts för ett allvarligt brott i eller

utom tjänsten. I tjänsten kan det exempelvis vara sexuella övergrepp mot patienter. Utom tjänsten kan det röra sig om till exempel barnpornografibrott. Båda har förekommit.

Prövotid kan meddelas för tre år om läkaren exempelvis har missbruksproblem och HSAN bedömer att det är att gå för långt med delegitimering. Läkaren får då en andra chans att visa att han eller hon kan bryta missbruket och fungera i sitt arbete.

Begränsning av förskrivningsrätten används vid överförskrivning av narkotiska preparat. •